

EWA WILCZYŃSKA

Uniwersytet Muzyczny Fryderyka Chopina w Warszawie

Wydział Dyrygentury Chóralnej, Edukacji Muzycznej, Muzyki Kościelnej, Rytmiki i Tańca

Recenzja książki: *Kształcenie słuchu. Historia – teoria – praktyka. Działalność Międzyuczelnianej Katedry Kształcenia Słuchu w latach 1995–2012*

Kształcenie słuchu. Historia – teoria – praktyka. Działalność Międzyuczelnianej Katedry Kształcenia Słuchu w latach 1995–2012. Praca zbiorowa pod red. prof. dr hab. Danuty Dobrowolskiej-Maruchy z serii *Z prac Międzyuczelnianej Katedry Kształcenia Słuchu*. Uniwersytet Muzyczny Fryderyka Chopina, Warszawa 2015; ISBN: 978-83-61489-66-5.

We wrześniu 2016 roku, na mocy uchwały Senatu Uniwersytetu Muzycznego Fryderyka Chopina, zakończyła działalność Międzyuczelniana Katedra Kształcenia Słuchu, jedyna tego typu jednostka merytoryczna o zasięgu ogólnopolskim, skupiająca nauczycieli akademickich z siedmiu wyższych uczelni muzycznych: Uniwersytetu Muzycznego Fryderyka Chopina w Warszawie oraz akademii muzycznych w Bydgoszczy, Gdańsku, Katowicach, Łodzi, Poznaniu i Wrocławiu¹. Została powołana w listopadzie 1995 roku na wniosek Senatów wszystkich akademii muzycznych w Polsce i działała nieprzerwanie przez 21 lat, prowadząc bogatą działalność dydaktyczną, naukową, instruktażową i wydawniczą.

Bezpośrednim powodem rozwiązania Katedry były względy formalne – wobec odejścia na emeryturę stojących na jej czele profesorów, w uczelni warszawskiej, będącej siedzibą Katedry, zabrakło wymaganej przez Ustawę dostatecznej liczby samodzielnych pracowników nauki specjalizujących się w kształceniu słuchu. Przyczynom takiego stanu rzeczy można by poświęcić odrębne opracowanie – z pewnością jednym z głównych powodów były trudności z uzyskiwaniem stopni naukowych przez osoby specjalizujące się w dyscyplinach związanych z pedagogiką muzyczną, takich jak kształcenie

¹ Do roku 2003 w pracach Katedry uczestniczyli także pedagodzy Akademii Muzycznej w Krakowie.

słuchu czy harmonia, co wielokrotnie sygnalizowano na forum różnych gremiów akademickich, także Centralnej Komisji ds. Stopni i Tytułów. Niestety, mimo zaangażowania w sprawę wielu wybitnych przedstawicieli środowiska akademickiego, nie udało się, jak dotąd, znaleźć konstruktywnego rozwiązania istniejącego problemu.

Wobec faktu rozwiązania Katedry tym bardziej warto zwrócić uwagę na ostatnią, przygotowaną przez jej dotychczasowych członków, publikację pt. *Kształcenie słuchu. Historia – teoria – praktyka*, stanowiącą niejako podsumowanie całego jej dorobku i dwudziestoletniej działalności². Jest to zarazem 16. pozycja z serii wydawniczej *Z prac Międzyuczelnianej Katedry Kształcenia Słuchu*, zainicjowanej w roku 1997 pracą Ewy Wilczyńskiej o polskich podręcznikach do kształcenia słuchu³, a redagowanej od początku przez kierownika Katedry, prof. dr hab. Danutę Dobrowolską-Maruchę. W serii ukazywały się materiały z sesji naukowych, organizowanych przez Katedrę, nowe podręczniki do kształcenia słuchu autorstwa jej członków, a także monografie problemowe oraz materiały metodyczne. Wiele z nich doczekało się kilku wydań, co świadczyło o żywym zainteresowaniu czytelników i zapotrzebowaniu na materiały z zakresu kształcenia słuchu, a nakład większości został wyczerpany.

Książka *Kształcenie słuchu. Historia – teoria – praktyka* zapoznaje z okolicznościami powstania Międzyuczelnianej Katedry Kształcenia Słuchu, jej strukturą i działalnością oraz szczególną rolę, jaką odegrała w integracji środowiska pedagogów kształcenia słuchu w całym kraju. Książkę poświęcono pamięci zmarłych członków i współpracowników Katedry: prof. Marii Dziewulskiej, prof. Franciszka Wesołowskiego, prof. Feliksa Flisa, prof. Czesława Freunda, dr Anny Dragan i mgr Elżbiety Gordon.

Publikacja składa się z trzech części dotyczących kolejno genezy, struktury i działalności Katedry. Część pierwsza, o charakterze historycznym, zapoznaje Czytelnika z działalnością pedagogów kształcenia słuchu Państwowej Wyższej Szkoły Muzycznej, a następnie Akademii Muzycznej im. Fryderyka Chopina w Warszawie, prowadzoną w latach 1967–1995 w ramach Sekcji, a potem Zespołu Kształcenia Słuchu pod kierunkiem prof. Marii Dziewulskiej i prof. Danuty Dobrowolskiej-Maruchy. Przedstawia ona narodziny idei stworzenia Ogólnopolskiego Centrum Solfeżowego, krystalizację pomysłu i kolejne etapy jego realizacji aż do momentu powołania w czerwcu 1995 roku Międzyuczelnianej Katedry Kształcenia Słuchu i jej uroczystej inauguracji dnia 3 listopada tego samego roku. Warto zwrócić uwagę na cytaty z pism rektorów i senatów akademii muzycznych w Polsce, skierowanych do Rektora AMFC prof. Andrzeja Chorosieńskiego, jednogłośnie popierających powstanie Katedry i zgłaszających akces pedagogów kształcenia słuchu swoich uczelni jako jej członków.

Część druga zawiera opis struktury Katedry, prezentuje wchodzące w jej skład zespoły pedagogów poszczególnych uczelni, charakteryzując profile ich działalności oraz najważniejsze dokonania. Przywołuje także nazwiska wybitnych, działających wcześniej

² Wobec przedłużającego się wydania książki złożonej do druku w roku 2012, a opublikowanej dopiero w roku 2015, zawarte w niej szczegółowe dane dotyczące lat 1995–2012 zostały w *Podsumowaniu* uzupełnione o informacje dotyczące lat 2013–2015. W ten sposób książka dokumentuje całe dwudziestolecie działalności MKKS.

³ Ewa Wilczyńska, *Polskie podręczniki i skrypty do kształcenia słuchu wydane w latach 1949–1996*; Zeszyty Naukowe 35; Akademia Muzyczna im. F. Chopina, Warszawa 1997.

teoretyków muzyki związanych z kształceniem słuchu, takich jak: Maria Dziewulska i Zofia Kielanowska (Warszawa), Aleksander Frączkiewicz i Jadwiga Dzielska (Kraków), Franciszek Wesołowski i Feliks Flis (Łódź), Antoni Poszowski i Franciszek Woźniak (Bydgoszcz), Leon Markiewicz (Katowice), Mirosław Bukowski (Poznań), Ryszard Bukowski (Wrocław).

Część trzecia, najobszerniejsza, składa się z trzech rozdziałów poświęconych trzem obszarom działalności Katedry: dydaktyce w szkolnictwie wyższym, działalności naukowej oraz działalności na rzecz szkolnictwa muzycznego niższych stopni. W rozdziale pierwszym przedstawiono formy realizacji przedmiotu *kształcenie słuchu* w poszczególnych uczelniach, strukturę i program Specjalizacji Pedagogicznej Kształcenia Słuchu działającej w UMFC, a także program studiów podyplomowych dla nauczycieli, prowadzonych w Warszawie⁴ i Białymstoku⁵. Ważne miejsce zajmuje charakterystyka 58 prac magisterskich z zakresu kształcenia słuchu powstałych w ośmiu polskich uczelniach muzycznych. Poruszana w nich problematyka dotyczy dwóch podstawowych grup tematycznych: dydaktyki kształcenia słuchu w szkołach muzycznych wszystkich stopni oraz wieloaspektowych badań nad słuchem muzycznym.

W rozdziale drugim, poświęconym działalności naukowej, omówione zostały kierunki badań prowadzonych przez Katedrę, tematyka podejmowana w pracach doktorskich i habilitacyjnych jej członków, problematyka poruszana na sesjach, konferencjach i seminariach naukowych, zorganizowanych przez zespoły pedagogów poszczególnych uczelni, a także treść publikacji książkowych i artykułów z zakresu kształcenia słuchu autorstwa członków Katedry.

Rozdział trzeci zapoznaje Czytelnika z bogatą i różnorodną działalnością Katedry na rzecz szkolnictwa muzycznego niższych stopni. Do najważniejszych jej przejawów należały między innymi: prowadzenie seminariów dla nauczycieli na terenie całej Polski (wykłady, warsztaty, lekcje otwarte), przygotowywanie pomocy dydaktycznych dla uczniów i nauczycieli, prowadzenie zajęć na kursach wakacyjnych, udział w jury ogólnopolskich i regionalnych konkursów solfeżowych. Istotną rolę w działalności edukacyjnej Katedry odegrała również współpraca z instytucjami państwowymi, związanymi ze szkolnictwem muzycznym: Departamentem Szkolnictwa Artystycznego Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego, Centrum Edukacji Artystycznej, Centrum Edukacji Nauczycieli Szkół Artystycznych, Krajowym Funduszem na Rzecz Dzieci, a także Polskim Wydawnictwem Muzycznym i innymi wydawnictwami. Na ich zlecenie zostały wykonane liczne prace o charakterze konsultacyjnym (opinie, recenzje, ekspertyzy), dotyczące między innymi programów nauczania, minimów programowych, nowych pomocy dydaktycznych.

W podsumowaniu, zawierającym – jak już wspomniano – uzupełniające informacje o działalności Katedry w latach 2013–2015, przypomniano także jej najważniejsze dokonania, wsparte danymi liczbowymi, między innymi: opublikowanie 16 książek w serii

⁴ Podyplomowe Studia Pedagogiki Kształcenia Słuchu i Audycji Muzycznych; UMFC Warszawa; Kierownik Studiów: prof. dr hab. Danuta Dobrowolska-Marucha. Do roku 2015 studia ukończyło 84 nauczycieli.

⁵ Studia Podyplomowe w Zakresie Nauczania Przedmiotów Ogólnomuzycznych w Szkole Muzycznej I stopnia; UMFC, Wydział Instrumentalno-Pedagogiczny w Białymstoku; Kierownik studiów: prof. dr hab. Bożenna Sawicka; 64 absolwentów.

wydawniczej *Z prac Międzyuczelnianej Katedry Kształcenia Słuchu*, zorganizowanie 30 ogólnopolskich sesji naukowych, przygotowanie 36 podręczników i prac o charakterze metodycznym przeznaczonych dla wszystkich poziomów kształcenia, zorganizowanie 200 seminariów dla nauczycieli, udział w pracach jury 100 konkursów solfeżowych w tym 15 o zasięgu ogólnopolskim, opracowanie projektu i programu Podyplomowych Studiów Pedagogiki Kształcenia Słuchu i Audycji Muzycznych i przeprowadzenie 6 edycji tych studiów, opieka nad 58 pracami magisterskimi z zakresu kształcenia słuchu.

Całość publikacji wieńczy obszerny aneks, zawierający między innymi: kronikę działalności Katedry w latach 1995–2012, panoramę ogólnopolskich sesji i konferencji naukowych z udziałem członków Katedry, szczegółowy wykaz seminariów dla nauczycieli prowadzonych na terenie całego kraju oraz wykaz prac magisterskich z zakresu kształcenia słuchu powstałych w wyższych uczelniach muzycznych w Polsce. Aneks zawiera również noty biograficzne 63 pedagogów kształcenia słuchu pracujących w wyższych uczelniach muzycznych, a także wykaz bibliograficzny ważniejszych, opublikowanych przez nich prac. Istotne miejsce w publikacji zajmuje dokumentacja fotograficzna, utrwalająca ważne momenty historii Katedry i przybliżająca sylwetki jej członków, reprezentujących różne uczelnie.

Przedstawiona publikacja *Kształcenie słuchu. Historia – teoria – praktyka. Działalność Międzyuczelnianej Katedry Kształcenia Słuchu w latach 1995–2012* wpisuje się w nurt wydawnictw dotyczących bogatej historii Uniwersytetu Muzycznego Fryderyka Chopina. Dokumentuje działalność i znaczące dokonania Międzyuczelnianej Katedry Kształcenia Słuchu i rolę, jaką odegrała nie tylko na forum akademickim, ale także na gruncie szkolnictwa muzycznego niższych stopni. Należy mieć nadzieję, że funkcjonujące obecnie w poszczególnych uczelniach Zakłady, Zespoły oraz Pracownie Kształcenia Słuchu będą kontynuować kierunki działalności zainicjowane przez Katedrę i rozwiną wzajemną współpracę w tym zakresie. Czy idea wspólnego działania w ramach jednostki międzyuczelnianej znajdzie w przyszłości możliwość i wolę realizacji – pokaże czas.